

'ชุมชนปฏิบัติในการเรียนรู้'

'ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ'

“แรงบันดาลใจที่ทำให้มาเป็นครูคือ ตอนที่ ได้ศึกษาต่อปริญญาโท สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่เชียงใหม่ ได้ศึกษานิเวศวิทยาการเมืองในโลกที่สามอย่างจริงจัง โดยเรียนกับ อ.ดร.ชูศักดิ์ วิทยากัด และ อ.ดร.ชยันต์ วรรณระภูติ อ.ฉลาดชาวยรมิตานนท์ และอาจารย์อีกหลายท่าน และทำวิทยานิพนธ์เรื่องนิเวศวิทยาการเมืองของการสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในประเทศไทย กรณีศึกษาโครงการเขื่อนแก่งเสือเต้น ที่นั่นสอนให้นักวิชาการไปปรับใช้กับสังคม หลังเรียนจบ ได้ร่วมทำงานกับ อ.ชยันต์ ที่ปากมูล นำความรู้ด้านนิเวศวิทยาการเมืองที่เรียนมา มาปรับใช้กับชาวบ้านที่ปากมูล โดยร่วมกับ อ.ชยันต์ คิดค้นงานวิจัยไต้หวัน ซึ่งเป็นการวิจัยแบบใหม่มาให้ชาวบ้านทำเพื่อให้มีหลักฐานทางวิชาการไปเจรจาคัดค้านกับรัฐและอธิบายต่อสังคม ถือได้ว่าเป็นการเมืองของความรู้อย่างแท้จริง ต่อมาได้รับทุนเรียนปริญญาเอกสาขาไทยศึกษาที่เน้นด้านมานุษยวิทยา ที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เมื่อเรียนจบจึงเป็นอาจารย์ใช้ทุนที่ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสอนหนังสือมาจนถึงทุกวันนี้” ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ กล่าว

ไชยณรงค์ จบ ม.3 จากโรงเรียนสุราษฎร์ธานี มาเรียนต่อช่างเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร

ลาดกระบัง (สจล.) และจบปริญญาตรีคณะวิศวกรรมศาสตร์ ที่เดียวกัน ตอนเป็นนักศึกษาได้อ่านหนังสือ “ปีศาจ, คนขี้เสื่อ, แม่, หนึ่งร้อยปีแห่งความโดดเดี่ยว ฯลฯ” และได้แรงบันดาลใจจากหนังสือเหล่านี้ เลยไปทำงานองค์การนักศึกษา และชมรมอนุรักษ์ธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เป็นประธานค่ายที่ทำกับชาวบ้านรอบป่าโนนใหญ่ จ.ศรีสะเกษ ต่อสู้กับบริษัทเอกชนที่มาสัมปทานพื้นที่ป่าเพื่อปลูกยูคาลิปตัส กระทั่งเป็นกรรมการของคณะกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 15 สถาบัน หรือ คอทส. ร่วมเคลื่อนไหวแทนทาลัมที่ถูกกัด และต่อมาก็เป็นผู้ประสานงานของ คอทส. องค์กรที่มีบทบาทเคลื่อนไหวคัดค้านเขื่อนน้ำโจน ที่ จ.กาญจนบุรี จนรัฐบาล พล.อ.เปรม izealโครงการออกไป นับเป็นชัยชนะครั้งใหญ่ของนักศึกษาและประชาชนในยุคนั้น ด้วยความที่ไม่ได้เรียนจบครุมาในการสอนนิสิต จึงใช้วิธีการเรียนการสอน ที่ได้รับการฝึกมาระหว่างการเรียนปริญญาโทและปริญญาเอก มาสอนนักศึกษา ด้วยการหาบทความทางวิชาการที่มีแนวคิดทางทฤษฎีร่วมสมัย และนำมาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมที่กำลังเกิดขึ้น มาให้นิสิตอ่านและแลกเปลี่ยนในชั้นเรียน นิสิตต้องไปค้นข่าวหรือสารคดี เช่น เรื่องเกี่ยวกับเหมืองทองคำ หรือ โรงแต่งแร่คลิตี้ ที่ทำให้ชาวบ้านเจ็บป่วยและไม่ได้รับความเป็นธรรมมาอภิปรายกันและทดลองนำแนวคิดทฤษฎีไปอธิบาย โดยจะช่วยอธิบายแนวคิดให้

คม ชัด ลึก

กรอบข่าว

Khom Chad Luek (Mid-Day)
Circulation: 900,000
Ad Rate: 1,300

Section: First Section/ห้องโลกเรียนรู้

วันที่: อาทิตย์ 6 ตุลาคม 2556

ปีที่: 12

ฉบับที่: 4369

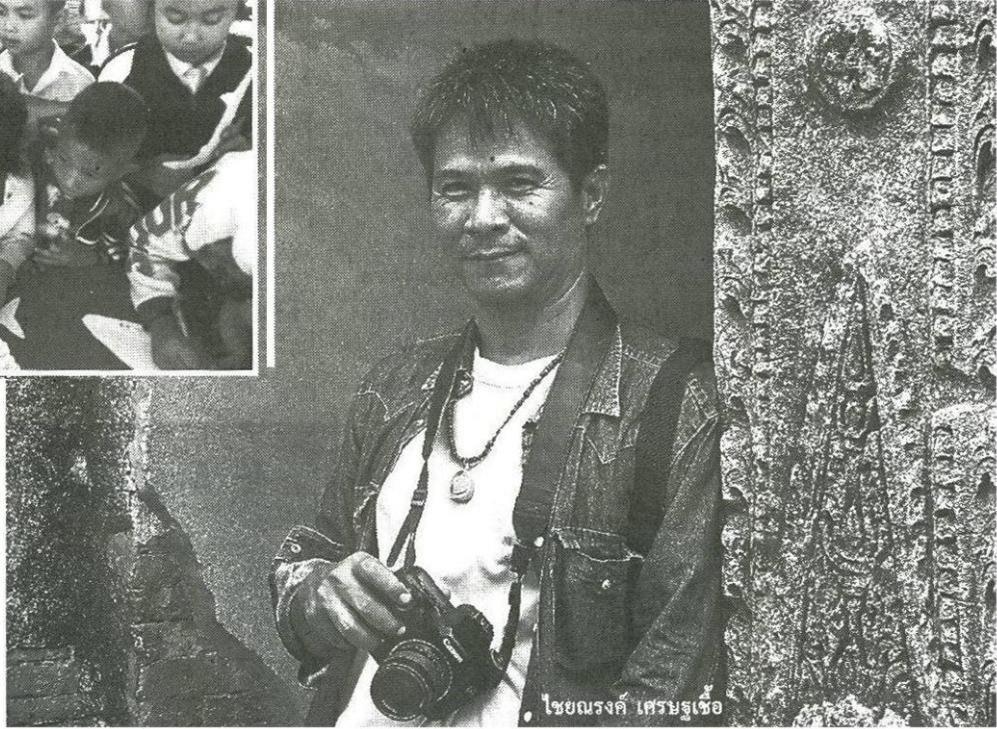
Col.Inch: 112.20 Ad Value: 145,860

หน้า: 11(ปน)

PRValue (x3): 437,580

ศิลปิน: ชาว-ดำ

หัวข้อข่าว: "ชุมชนปฏิบัติในการเรียนรู้" ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ

ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ

นิสิตเข้าใจชัดเจนมากยิ่งขึ้นและพยายามสอนให้นิสิตใช้แนวคิดเป็น

แทบทุกวิชาที่ อ.ไชยณรงค์ สอน จะนำนิสิตลงศึกษาภาคสนามด้วย ซึ่งการศึกษาภาคสนามนี้จำเป็นมากๆ เพราะทำให้นิสิตได้สัมผัสและเรียนรู้จากของจริง ไม่ใช่แค่จากการอ่านหรือถกเถียงกันในชั้นเรียน ที่สำคัญคือในการลงภาคสนามทุกครั้ง เขาจะไปกับนิสิตตลอด ไม่ใช่แค่ไปดูแล แต่ช่วยแนะนำนิสิต ตอบคำถามเมื่อมีข้อสงสัย ขณะเดียวกันก็ได้เรียนรู้จากการลง

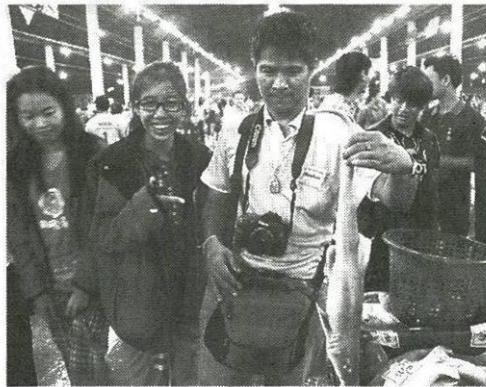
สนามร่วมกับนิสิตด้วย เท่าที่ทำมาคิดว่าการศึกษาแบบนี้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนสูง

"ทุกปีต้องดูแลนิสิตสาขาการพัฒนารชุมชน ประมาณ 10-15 คน ที่มาฝึกงาน ถ้าเป็นแรงงานข้ามชาติก็ไปราชบุรี สมุทรสาคร สระบุรี ชาติพันธุ์ ก็ส่งไปฝึกกับศูนย์ชาติพันธุ์ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จะพาเขาไปสำรวจพื้นที่และให้เขาเลือกเอง ดังนั้นเรื่องที่เขาเลือกก็เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมใหม่ๆ เช่น เรื่อง บังกลาสมลิ้ม โรฮิงญา หรือไทยพลัดถิ่นที่ภาคใต้และภาคเหนือ การสอน จึงมุ่งไปที่การเปิดโอกาสให้พวกเขาได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ ขณะเดียวกันก็คอยแนะนำในทางวิชาการ รวมทั้งเทคนิคการลงสนามแบบ

มานุษยวิทยาที่เคยถูกฝึกฝนมา และใช้วิธีชุมชนปฏิบัติ มาใช้กับนิสิต โดยการให้พี่สอนน้อง และนิสิตช่วย เหลือกันในการเรียน คนเก่งก็ช่วยคนไม่เก่ง นิสิตต้อง รู้จักเพื่อนของคนที่ทั้งเป็นอาจารย์ด้วยกัน รู้จักอาจารย์ ของผม และรู้จักเพื่อนที่ทำงานพัฒนาหรือสื่อมวลชน รวมทั้งชาวบ้านที่ผมสัมพันธ์ด้วย ผมจะพานิสิตเข้าร่วม การสัมมนาต่างๆ ทั้งทางวิชาการ การสัมมนาของภาค ประชาชนให้มากที่สุดที่มีโอกาส" อ.ไชยณรงค์ กล่าว

เขาบอกว่า การเรียนการสอนวิธีชุมชนปฏิบัตินี้ สำคัญมาก เหมือนสมัยก่อน ที่ใครอยากมีวิชาความรู้ ก็ต้องไปเสาะแสวงหาจากอาจารย์ มีศิษย์ร่วมสำนัก มี วิธีปฏิบัติต่อกันในฐานะที่เป็นศิษย์ร่วมสำนักด้วยวิธี การสอนอย่างนี้ จึงแทบไม่ต้องสอนให้เขาตั้งคำถาม เกี่ยวกับความยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมเลย แต่นิสิต

จะเกิดความคิดขึ้นมาเอง นิสิตที่เลือกเรียนกับผมจะมีประมาณ 10 คนต่อปี ที่สนใจปัญหาของชาวบ้าน หรือปัญหาของสังคมอย่างจริงจัง บางรุ่นระหว่างเรียน ก็รวมตัวกันเองจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาลงไปศึกษาปัญหาของ ชุมชน เช่น ชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากเหมืองทอง จ.เลย บางครั้งลงไปร่วมชุมนุมกับชาวบ้านโดยพวกเขา ตัดสินใจกันเอง ส่วนที่จบไปก็ไปเป็นนักพัฒนาเอกชน รับราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติ บางคนก็ไปเรียนต่อระดับปริญญาโท

"การสอนนั้น ไม่ได้ต้องการให้นิสิตมีแค่ความ รู้และทำข้อสอบได้ แต่ผมจะสอนนิสิตเสมอว่าต้อง วิเคราะห์สังคมได้ ต้องไปเรียนรู้จากชาวบ้าน ต้อง ถือว่าชาวบ้านเป็นครูคนหนึ่งของเรา ซึ่งเราจะต้อง เคารพและนอนน้อมต่อชาวบ้าน ระหว่างที่เรียนอยู่หรือ จบไป ก็ขอให้นำวิชาการไปปรับใช้สังคมเหมือนที่ผมถูก สอนมา ผมคิดว่ากระบวนการทั้งหมดนี้คือการสร้างคน แน่นนอนว่า การสอนแบบนี้ต้องใช้พลังมาก แต่หากทำได้ตามที่ตั้งใจก็คุ้มแล้วกับการเป็นอาจารย์" อ.ไชยณรงค์ กล่าว

และนี่คือผลของการเรียนรู้โดยใช้วิธีการชุมชน ปฏิบัติ (Community of practice) ซึ่งหมายถึงการ ทำให้ นิสิตได้เรียนรู้ร่วมกันจนกลายเป็นชุมชนของการ เรียนรู้นั่นเอง

● หทัยรัตน์ ดีประเสริฐ ●